

مشاهیر عالم

گزافن ۴۴۵ — ۳۵۵

Xénophon 445-355

گزافن فیلسوف مورخ و سردار یونانی پسر (گریاوس) Gryllus

در سنه ۴۴۵ قبل از میلاد در [ارشی] Erchie که یکی از

مخالات [آتیک] Attique (۱) است قدم بعرضه وجود گذاشت .

در سن شانزده سالگی شاکردی سقراط حکیم را قبول نمود .

در سن ۲۱ سالگی چون سقراط او را در جنگ (دلیوم) Délium

از مرگ رها نمود یکی از مریدان خاص او گردید .

پس از چندی باصرار دوست صمیمی خود (وگسن) Proxène

در سال ۴۰۱ قبل از میلاد را ضمنی بخدمت قادر قشون مزدوری

شد که [کاه آرك] Cléarque (۲) برای خدمت سیروس اصغر

پسر داریوش ثانی بخرطه آسیا میفرستاد و پس از جنگ معروف

(۱) ایالت شرقی یونان واقع مابین بحر اژه و مکارید و ژونی

(۲) سپهسالار قشون یونان که بمعیت سیروس اصغر بجنگ اردشیر

ثانی یا (آرتاگزرسس) رفته بودند که در نتیجه (کاه آرك) اسپر

اردشیر و محکوم باعدام گردید در سنه ۴۰۱ قبل از میلاد

[کوناکزا] Cunaxa (۳) در تاریخ شرح این جنگ مضبوط

است (و کشته شدن (کله آرک) ریاست آندسته سپاه بی سردار

را بهمه گرفته و در نتیجه عقب نشینی مشهور (دی میل) Dix-Milles (۴)

متوجه او شده بوطن خود مراجعت نمود پس از مراجعت به آتن

بواسطه اعتراضات شدید که بر ضد قتل سقراط معلم خود نمود

مظنون واقع گردیده بالاخره در سنه ۴۹۴ قبل از میلاد بشهر

[کورونه] Coronée (۱) نزد [آژزیلاس] Agésilas پادشاه

اسپارت رفته و بعد از بیست و پنج سال زحمت که برای

ترقی و تعالی آنجا متحمل شد مغرضین و دشمنان علم و اخلاق که

در هر دوره چون حشرات الارض موجودند خدمات مورخ آتن را با

خیالات خود موافق ندیدند و او را مانع پیشرفت مقاصد سینه خود تصور

کرده خدمتش را خیانت جلوه دادند تا آنکه بانواع خدعه و تیرنگ

او را از شهر مذکور مجبور بدوری نمودند ،

از حسن اتفاق در اینموقع چون سوء ظنی که نسبت باو آتی ها

[۴] دهی امت واقع در شمال شرقی بابل بفاصله ۳۰ کیلومتر از

شط فرات بواسطه شکستی که اردشیر بکوروس اصغر در این ده

داده معروف شده است

(۴) بازگشتی است که قشون ده هزار نفری یونان در آسیای صغیر

از مقابل قشون اردشیر ثانی نمودند و در تاریخ مشروح ثابت است

(۵) یکی از بلاد یونان قدیم که در تصرف اسپارتها بوده

در باره اعتراضاتش بر ضد قتل سقراط داشتند بر طرف شده بود
لذا مجدداً باتن مراجعت نمود و دیری نگذشت یعنی در سنه ۳۶۹

با قشون مکمل رو بشهر (گورونه) نموده و بادشمنان علم و حکمت

مصاف داده و عاقبت بخیالات خود تا حدی موفق گردید.

پس از این واقعه دیگر باتن مراجعت نمود. در [سیلونت]

Scillonte (۶) با عائله خود گوشه نشینی و عزت اختیار کرد.

بعد از یکسال توقف مفرضین در آنجا نیز او را راحت نگذارده

بانواع مفتریات او را مقصر سیاسی قلم دادند بالاخره مجبور شده

در سال ۳۶۸ بشهر (کورنت) Corinthe (۷) حرکت کرده

و بقیه عمر خود را در آنجا گذرانید تا در سنه ۳۵۵ قبل از میلاد

از این دار فانی بان سرای شرفگاه علوم انسانی و مطالعات فرسنگی

گزنفن از آنجا بیکه علاقه تامی بوطن خود یونان داشت و

چون خود اخیراً بواسطه سالخوردگی از عهده انجام وظایف

وطنیه نمیتوانست برآید لذا پسران خود را بسربازی در قشون یونان

[۶] یکی از شهرهای یونان قدیم

[۷] یکی از بلاد خوش آب و هوای یونان

گسیل داشت که یکی از آنها در جنگ [ماتینه] (۱) Matinée

که با اهالی [بت] مجاربه میکردند مقتول گردید (۲)

چون این خبر ناگهان بگزنفن رسید بی اندازه پریشانی خیال

اورا فراهم ساخت. [بت] (۳) *Les Cynégetiques*

خلاصه چون مقصود اصلی ذکر رؤس مطالب و خلاصه سوانح

تاریخی است لذا شرح حال گزنفن را بهمین اندازه مکفی دانسته

تصنیفات مهمه اورا بنظر قارئین میرسانیم. [بت] (۴)

تالیفات این فیلسوف بر چهار قسمت است: [بت] (۵)

اول تاریخی که عبارتند از: [بت] (۶)

(۱) [تاریخ مملکت یونان] از سنه ۴۱۱ تا ۳۶۲ قبل از

میلاد - در این کتاب قریب پنجاه سال اصول حوادث تاریخی و

اتفاقات مهمه مملکتی را ضبط کرده است. [بت] (۷)

گزنفن در نگارش این تاریخ از مدارک و نوشتهجات (توسیدید)

(۲) *Thucydide* استفاده نموده است و در این کتاب (بیشتر) از

(۱) یکی از بزرگ یونان که در آنجا در سال ۳۶۲ جنگ مذکور اتفاق افتاد

(۲) مورخ یونان آتی الاصل و از فامیل نجبا و ثروتمندان یونان بود

در سنه ۴۷۱ متولد و ۴۹۵ وفات نمود [بت] (۳)

یونانیان اسپارت را طرفداری می‌نمایند و از آنست که در کتاب شرح اشکری

(۲) (لانا بازی) L'Anabase در این کتاب شرح اشکری

کشی و جنگ کورس اصغر را با برادر خود اردشیر ثانی مینویسد

(۳) [مدایح آژزیلاس] در این کتاب شرح خدمات برجسته

آژزیلاس پادشاه اسپارت را مینکارد

(۴) [سیروس نامه] در این تألیف شرح تربیت و تحصیل

کورس اصغر را بطرزی دلکش نوشته و این کتاب در واقع

رومانی است که گزنفن برخی از اتفاقات مهمه سلطنتی را موضوع

بحث قرار داده و آنوقت باستعارات و کنایات لطائف و مزایای

حکمت و اخلاق را پرورانیده است

قسمت دوم تألیفات سیاسی که شرح حذیل

(۱) [جماهیر اسپارت] در این کتاب قوانین و اصول

اصول موضوعه جمهوریت این دو مملکت را کاملاً شرح داده است

(۲) [تاریخچه آتیک] در این رساله و قایع مهمه سیاسی

این ایالت را تشریح نموده است

قسمت سوم کتب راجع بدستورات نظامی و عبارتند :

(۱) [ترتیب قشون سواره نظام یونان و وظایف صاحبان]

که موسوم است به [لیپارشیک] L'Hipparchique (۶)

(۲) L'Equitation [اکیتاسیون] در این رساله دستورات

جامعی را جمع اسواری اسب میدهد [انیونیک]

(۳) [ل سینیه ژتیک] Les Cynégétiques در این تألیف

خصایص صید و شکار را شرح داده و ضمناً تعلیمات را جمع بانرا مینویسد

فسمت چهارم کتب فلسفی :

(۱) [مراتب و مزایای حسن و کمال] در این تألیف اخلاقی

از مراتب حسن صورت و دقایق ملاحظت و فصاحت و ارتباط کامل

حسن صورت با صفای سیرت سخن میگوید

(۲) (اقتصاد) در این کتاب مزایای علم فلاحت و فوائد

زراعت و حیات ساده روستائیان و لزوم وجود ایشان را شرح داده

و ثابت میکند

در همین کتاب است که میگوید: من احترام و اکرام مردمان

رنجبر بر آحاد و افراد هر شهری از فرائض اولیه است

این کتاب بنظر (سیسرون) Cicéron (۱) خیلی جالب آمده و

اورا ترجمه نموده است .

(۱) مشهورترین خطیب و نطاق مملکت روم قدیم در سنه ۱۰۶ قبل

از میلاد متولد و در سال ۴۴ قبل از میلاد به پیرجم ترین وجهی بقتل

رسید

(۳) (وظایف سلطنتی) یکی از کتب مفیده حکیم بشمار

است در این کتاب شخصی معروف به (هیرون) Hieron و [لیمونید] Limonide را مخاطب قرار داده قوانین مملکت داری ، قواعد اخذ مالیات ، دستور عدالت گستری و اوضاع حکومت را بطرز خوشی اشریح مینماید

۴ - [کلمات جاودان سقراط] در این کتاب از علم اخلاق سخن رانده اصول حکمت و فلسفه و قواعد اخلاقی سقراط حکیم را بشیوه شیوا بیان میکند

۵ - [اثبات بی تقصیری سقراط] در این تألیف مفتریات و اتهامات دشمنان و رقبای مربی و پدر روحانی خود سقراط را رد کرده با براهین و ادله بی تقصیری سقراط را ثابت مینماید و در ضمن نقطهای بلیغه او را متذکر میشود .

گرچه این کتاب از تعریف مستغنی است ولی بعضی را عقیده براین است که افلاطون بهمن از عهد این کار برآمده است . این بود تألیفات مهمه کز نفن حکیم و تصنیفات دیگری نیز دارد که ذکر هر يك باعث تطویل کلام است .

به بسیار از کتب کز نفن مورخ که از دوست مال قبل تا کنون مندرجاً بطبع رسیده و در دسترس است چون ذکر هر يك با تاریخ طبع خلاصه مندرجات ممکن است موجب اطناپ مقاله و کسالت قارئین محترم گردد لذا از نگارش آنها صرف نظر میکنیم .